

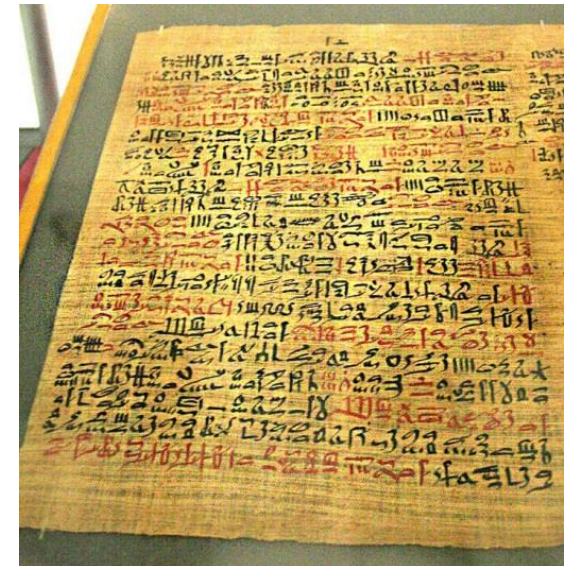
Kutsehaigused

Viive Pille

Kutsehaiguste ja töötervishoiu keskus

SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla

- Ametiga seotud haigusi on kirjeldatu juba iidsetest aegadest alates: Vana-Egiptuse ajast – papüüruse kogujate seljavalud.

16. ja 17. sajand

Teadlikkuse kasv terviseriskidest

Paracelsus (1498-1541) tunnustatud arst ja filosoof kirjeldas kutsehaigusi kaevuritel ja metallisulatajatel.

“Morbis metallicus” („Metalli põhjustatud haigustest”) kirjeldas töölistel metallisooladest tekkinud nahahaavandeid kätel.

- 1572 – plii;
- 1630 – arseen.

18. sajand

Bernandino Ramazzini Itaalia arst , keda peetakse ka töömeditsiini isaks, kirjutas uurimuse “*De morbis artificum diatriba*” “Käsitöölise haigustest”.

1700 aastal ilmus esimene süstemaatiline käsitlus tööga seotud haigustest.

Muu hulgas kirjeldas ta sageli esinevat bronhiaalastmat möldritel ja nahakahjustusi pesupesijatel.

Bernardino Ramazzini, padre della Medicina del Lavoro

Töötervishoiu ajalugu Eestis

- Eestis rajas Tartu ülikooli professor R. Bucheim (1820-1879) 1846 a. maailmas esimese laboratooriumi, kus eksperimentaalsete farmakoloogiliste uuringute kõrval selgitati mitmesuguste keemiliste ainete toksilisust.
- Tartu Ülikooli professorid, kes edendasid toksikoloogia alast teadustööd:
 - O. Schmiedeberg (1869-1872)
 - R. Koberti (1886-1897)
 - G. Dragendorff (1846-1894)

Töötervishoiu ajalugu Eestis

- Enne II maailmasõda toimis Eestis sunduslik tööõnnetuse kindlustus.
- Tööõnnetuste kindlustuste ühinguid oli Eestis kaks: “Eesti Tööliste Kinnitusühisus” ja “Ühisoma” , need asusid Tallinnas, tegevuspiirkonnaks kogu Eesti.
- Kui tööõnnetuse läbi vigasaanu terveks ei saanud, vaid jäi osaliselt või täielikult töövõimetuks, määras kindlustusühing temale pensioni.
- Vigasaanu surma korral määrati pension tema pereliikmetele.

R. Rava “Töökaitse ja Sotsiaalkindlustus”

Tallinn 1937

Eksperimentaalse kliinilise meditsiini instituut ja Kutsehaiguste kliinik 1971 -1997.

- KH diagnostika
- KH ravi sh taastusravi
- Töötervishoiualased tervisekontrollid
- Teadustöö

ILO (International Labour Organization) võttis vastu esimese rahvusvahelise konventsiooni töötajatele kutsehaiguste hüvitamise kohta 1925 ja see jõustus 1927.

C018 - Workmen's
Compensation
(Occupational Diseases)
Convention, 1925 (No. 18)

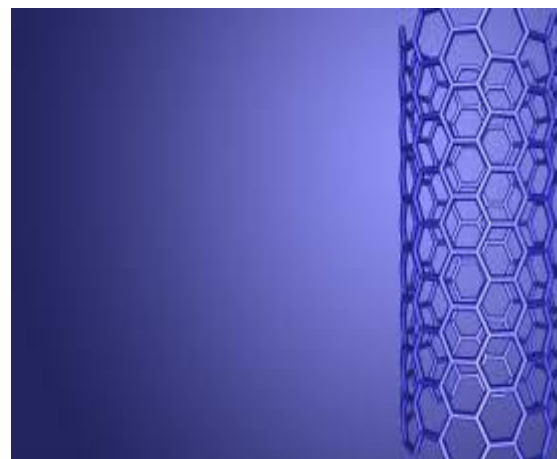
- ILO andmetel nõudsid 2014 aastal tööõnnetused ja tööga seotud haigused 2,3 miljonit inimest (1).
- Euroopa Tööohutus Agentuuri andmetel põhjustavad tööga seotud õnnetused ja vigastused EL riikidele kahju 476 miljardi ulatuses ja tööga seotud vähki haigestumine põhjustab kahjusid keskmiselt 119,5 miljardi ulatuses igal aastal (2).
- Endiselt on probleemiks ohutegurina erinevad tolmu- ja töökahjustused.
- Kõrge on luu-lihaskonna haiguste tase.
- Lisanduvad uued ohutegurid: kemikaalid sh kantserogeenid, nanomaterjalid.
- Psühho-sotsiaalne ohutegur on uus väljakutse.

1 <https://www.wsh-institute.sg/files/wshi/upload/cms/file/Global%20Estimates%20of%20Occupational%20Accidents%20and%20Work-related%20Illness%202014.pdf>

2 <https://osha.europa.eu/en/highlights/eu-osha-presents-new-figures-costs-poor-workplace-safety-and-health-world-osh-congress>

Uued tööga seotud ohutegurid

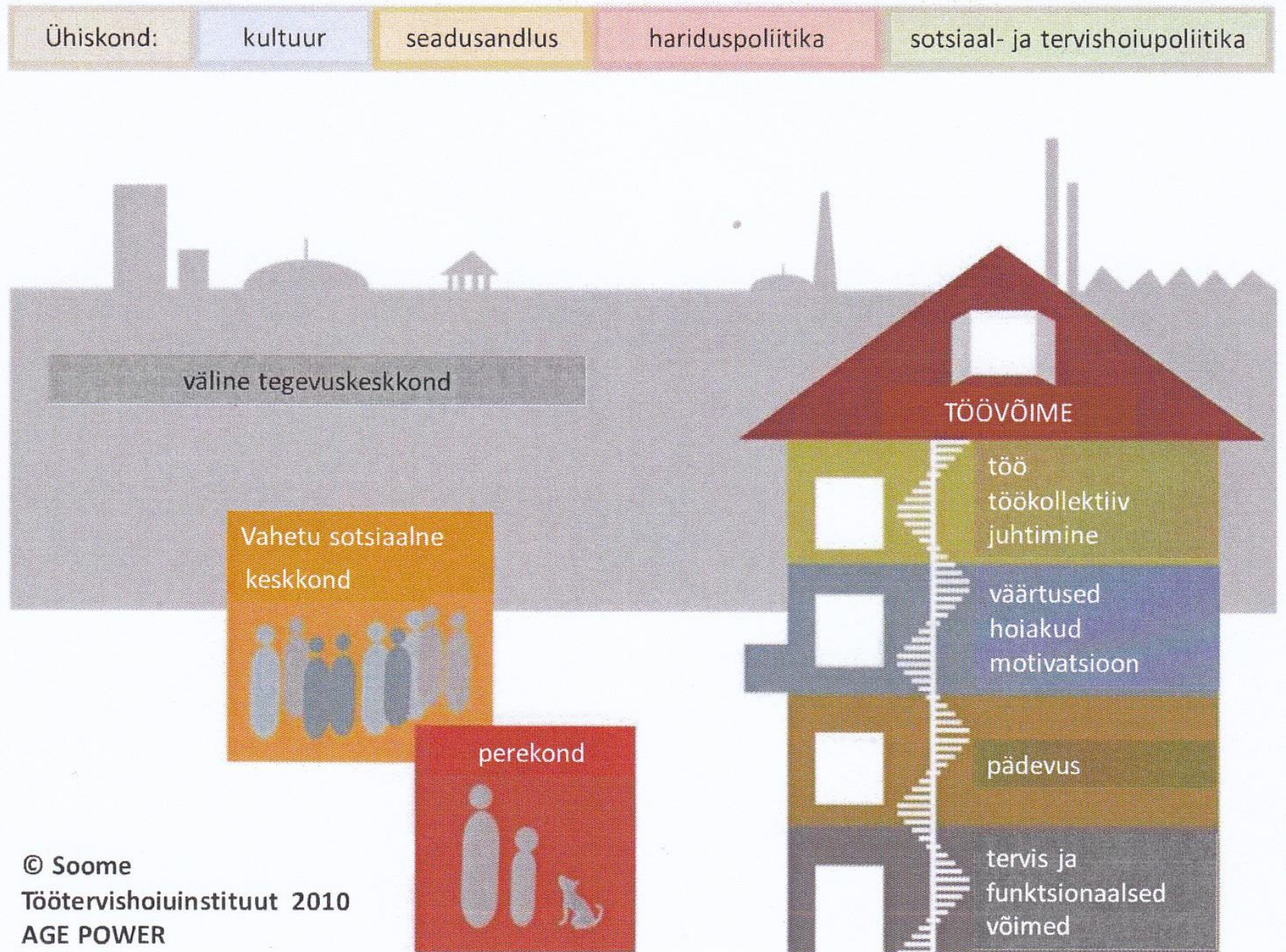
- Tööprotsessi ja töökeskkonna muutused võivad kaasa tuua uued tervise riskid ja uued kutsehaigused.
- Iga uus tehnoloogia võib olla seotud potentsiaalse uue riskiga.
- Uusi ohutegureid ei tunta ja ei osata hallata.
- Pädev riski hindamine ja töötajate tervise jälgimine nõuab teaduslikult tõestatud andmeid.

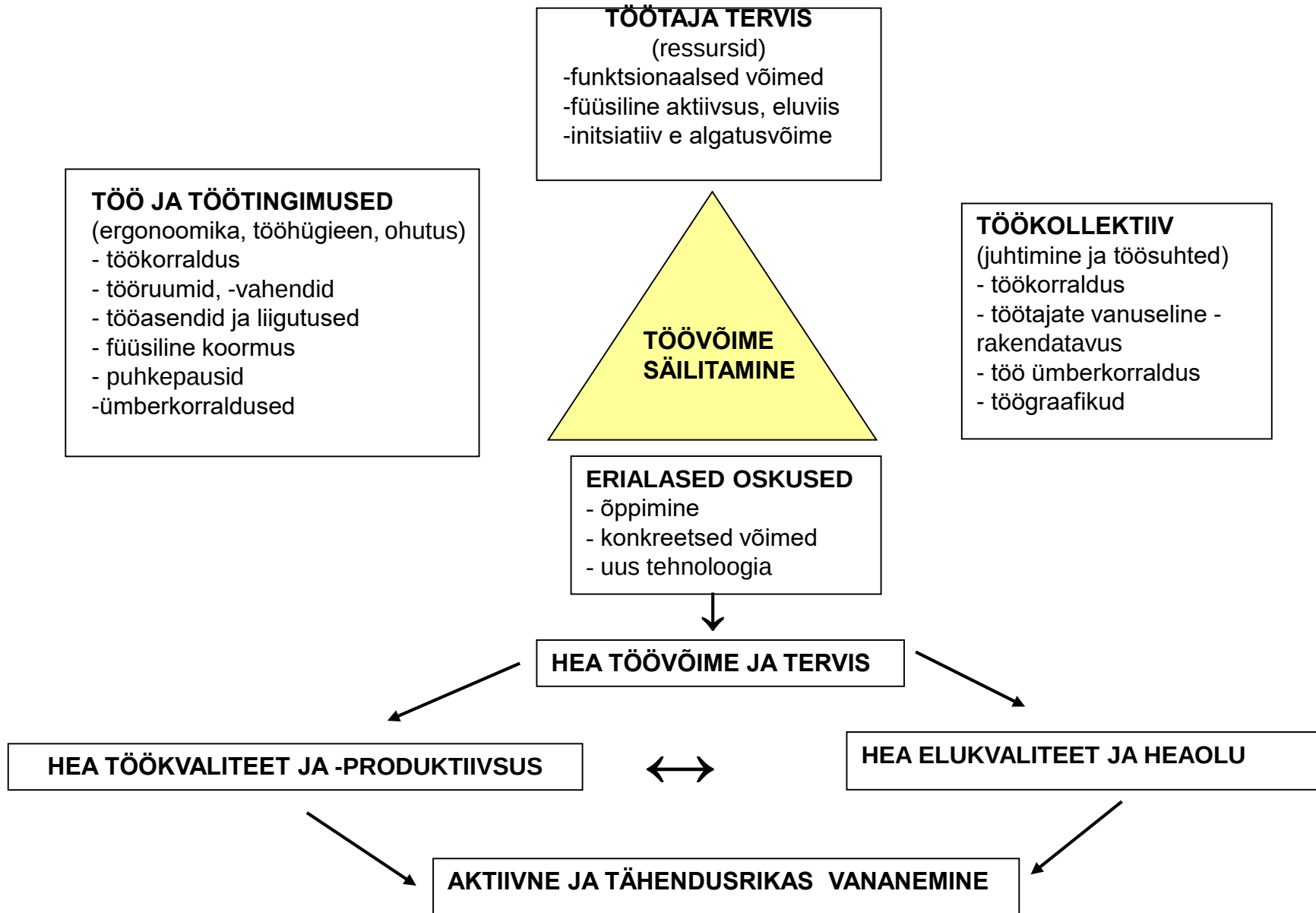
Uued tööga seotud haigused

Uued haigused töötingimuste muutusest	Progresseeruv põletikuline neuropaatia tapamajade ja sigala töötajatel Popkorni haigus (diatsetüül) Legionääride haigus Allergia konservantainetele värvides ja liimides Allergia bioloogilistele pestitsiididele
Uued riskid tuntud ohuteguritest	Rinnavähki haigestumise seos vahetustega tööga Südame veresoonkonna haigused peentolmust ja tööstressist Kopsu infektsioonid keevitusaerosoolide toimest
Vanemate ekspositsioonist ohtlikele kemikaalidele põhjustatud laste haigestumised	Laste kaasasündinud arenguhäired Vähktõbi lapseas Vaimse arengu peetus

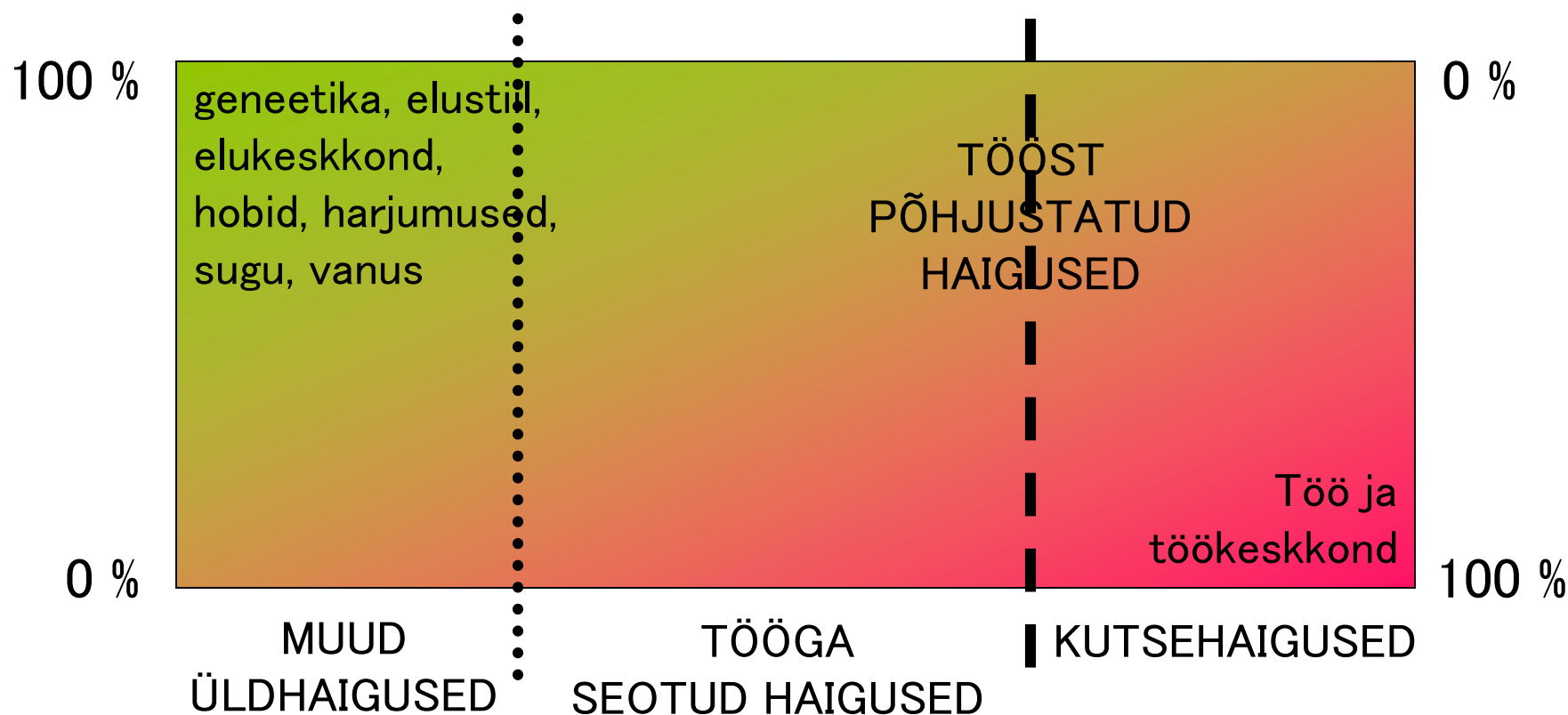
“Töövõime maja”

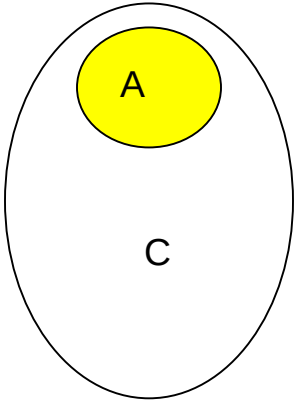
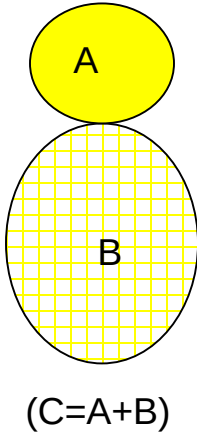
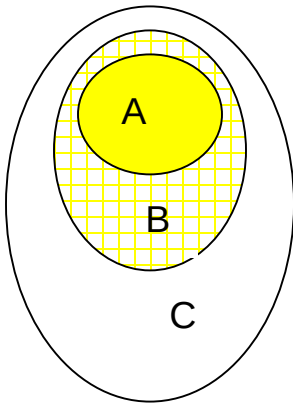

Töövõime edendamise mudel (tetraheeder)

Kutsehaigused ja tööga seotud haigused etioloogilise teguri järgi

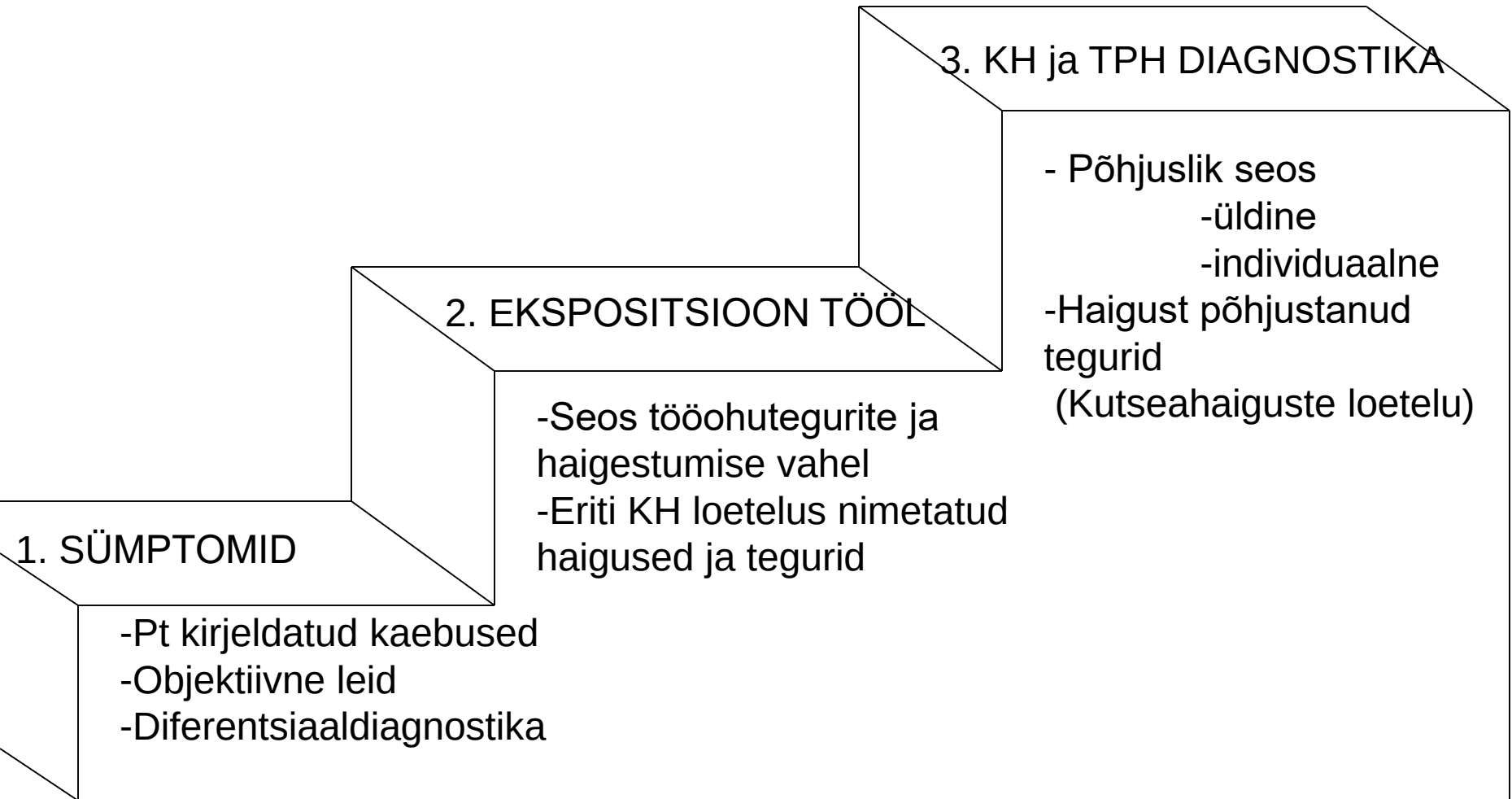

WHO	Estonia	Finland
A. Occupational disease (Annex I)	A. Kutsehaigus (Annex I)	A. Ammattitauti (Annex I)
(Work-induced disease)	B. Tööst põhjustatud haigus (Annex II)	B. Työperäinen sairaus (Annex II)
C. Work-related disease (Annex I+II & others)	C. Tööga seotud haigus	C. Työhön liittyvä sairaus (Annex I+II & others)
		

Tööga seotus krooniliste haiguste korral

	%	
Astma (meestel)	30	(Karjalainen et al, 2001)
Kopsuvähk	25-30	(Axelsson 2001)
Südame-veresoonkonna haigused		
Koronaararterite haigused	5-10	(Leigh 1997)
Muud SVH	5	(Leigh 1997)
Luu-lihaskonna haigused		
Käte ülekoormushaigused	15-40	(EU OSHA)
Alaseljavalu	50	(EU OSHA)

TPH ja KH diagnoosimise kolm sammu

Miks diagnoosida ja registreerida kutse- ja tööst põhjustatud haigusi

- 1) Patsiendil on õigus korrektselt diagnoositud ja ametlikult kinnitatud diagnoosile
=> õige ravitaktika valik
- 2) Tööandjatele on õigus infole töökeskkonna ohutegurite kohta
=> parem ennetus
- 3) Kaastöötajatel on õigus olla informeeritud töökeskkonna riskidest
=> parem kaitse
- 4) Riigiametitele on õigus täpsele infole
=> parem ja efektiivsem ressursside jaotus
- 5) Eriala spetsialistidel on õigus rakendada oma teadmisi
=> parem ja täpsem diagnostika/ekspertiis
=> paremad teaduspõhised andmed

Kutsehaigused Eestis 1

Kutsehaiguste loetelu. Sotsiaalministri määrus nr 66, vastu võetud 09.05.2005

§ 1. Kutsehaiguse mõiste

§ 2. Respiratoorsed kutsehaigused ja –kasvajad

§ 3. Kutsenakkushaigused ja kutseparasiithaigused

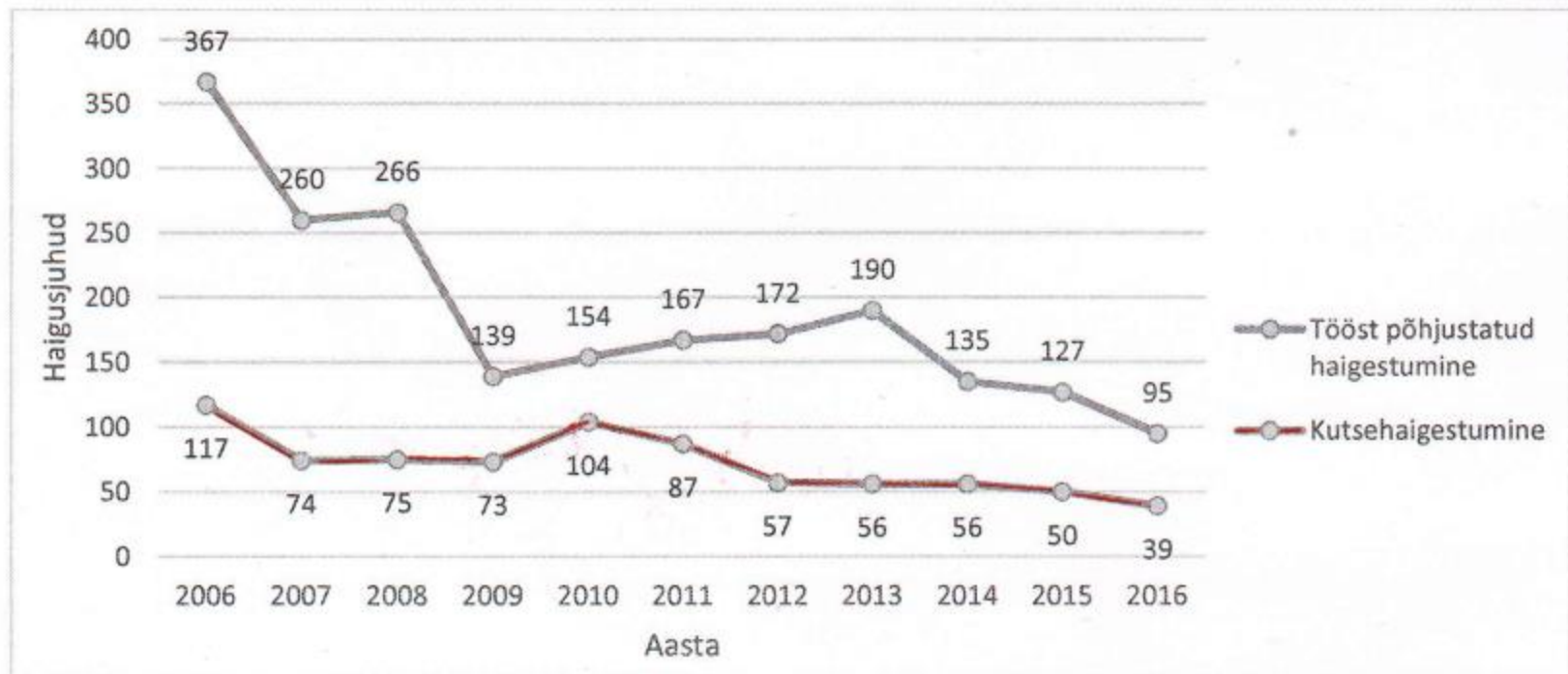
§ 4. Töökeskkonna füüsikalistest ja füsioloogilistest ohuteguritest põhjustatud kutsehaigused

§ 5. Kutsenahahaigused ja –kasvajad

§ 6. Töökeskkonna keemilistest ohuteguritest põhjustatud kutsehaigused

Kutsehaigused Eestis 2

2016. aastal registreeriti töötervishoiuarstide poolt Eestis 39 uut kutsehaigus- ja 95 tööst põhjustatud haigusjuhtu (joonis 1).

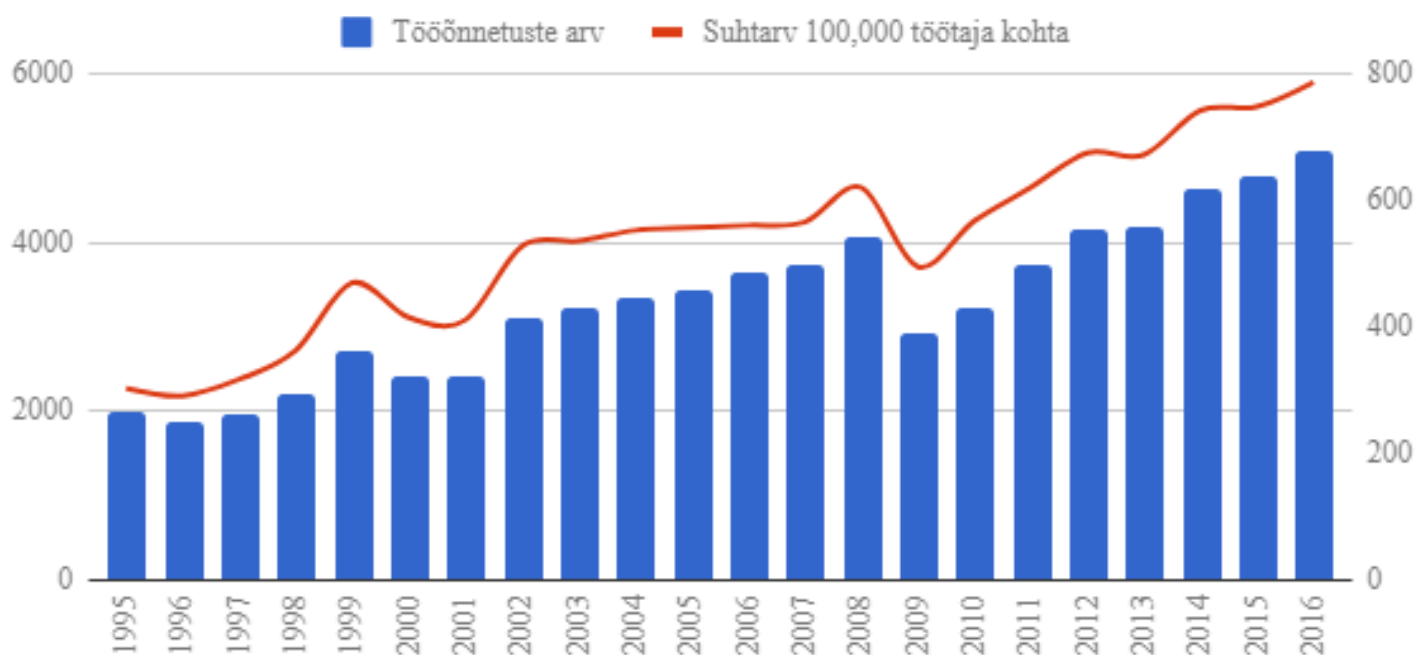
Joonis 1. Kutse- ja tööst põhjustatud haigusjuhtude arv aastatel 2006–2016.

Kutsehaigused Eestis 3

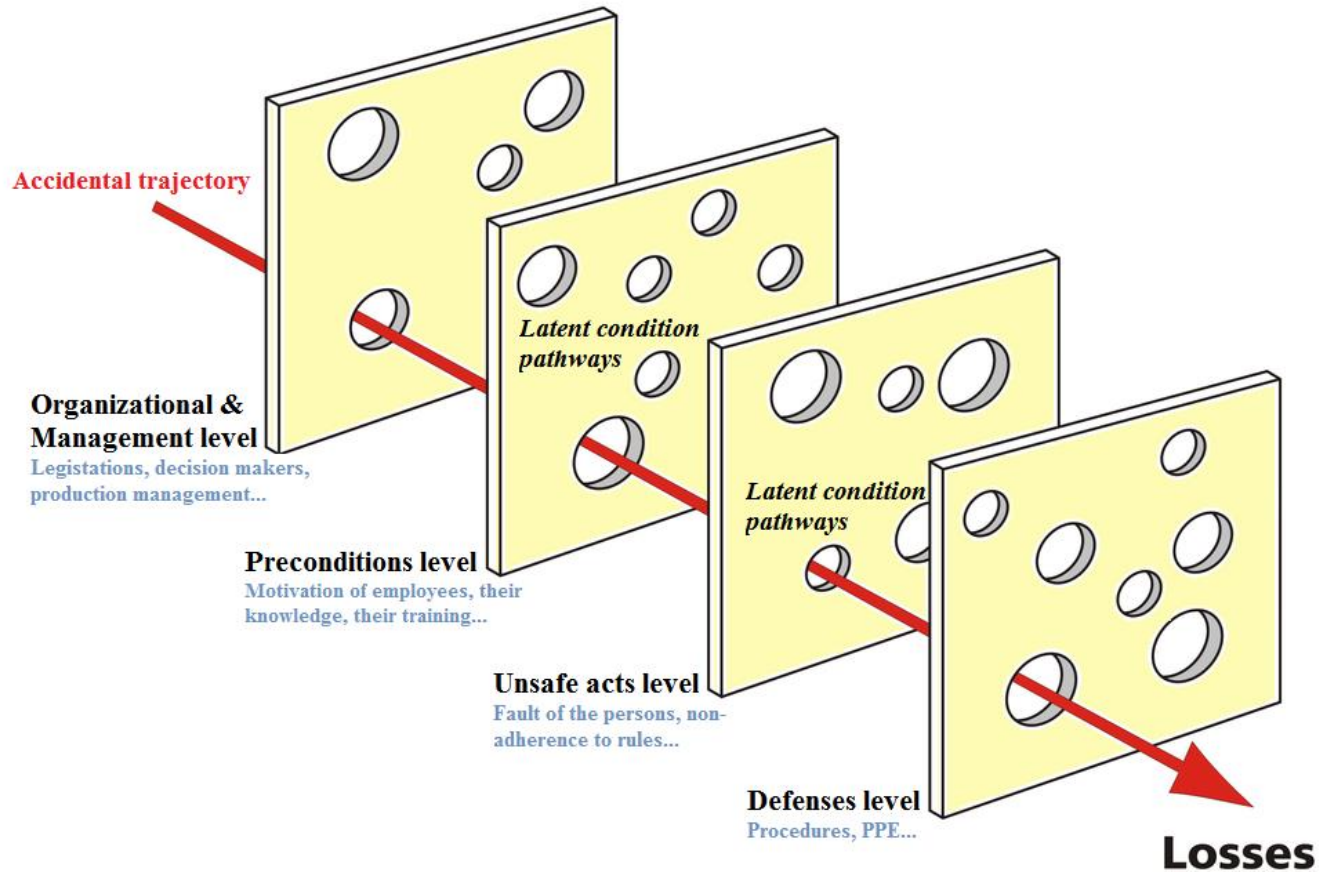
- 2017 aastal on diagnoositud kutsehaigusi 36 inimesel (2015 aastal 41 ja 2016 39 patsiendil).
- Ühel patsiendil on keskmiselt 3,8 erinevat kutsehaiguse diagnoosi.
- Keskmise patsientide vanus 53 aastat, noorim 36 aastat ja vanim 64 aastat.
- Enamikul patsientidel tekkinud püsiv töövõime vähenemine.

Tööõnnetused Eestis

Registreeritud tööõnnetuste arv ja tööõnnetusi 100 000 töötaja kohta

Šveitsi juustu skeem

Tööõnnetuste püramiid

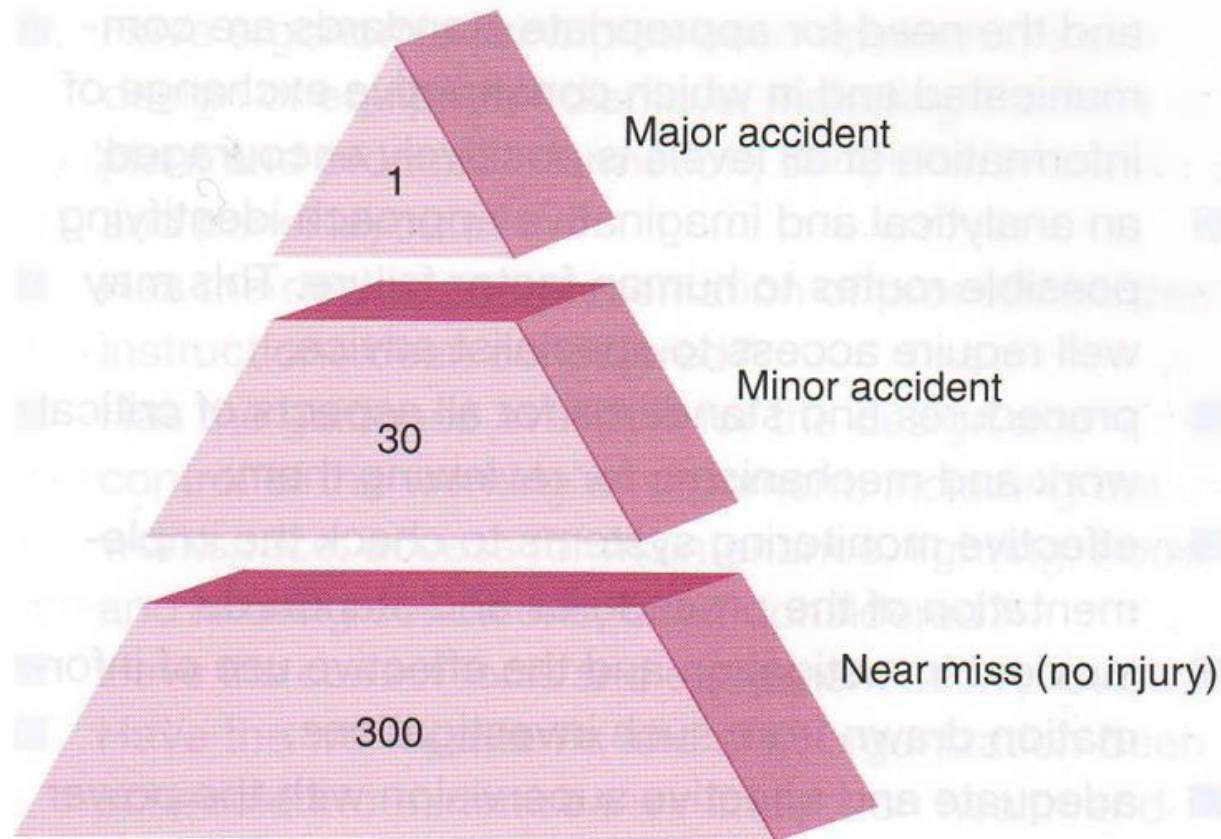
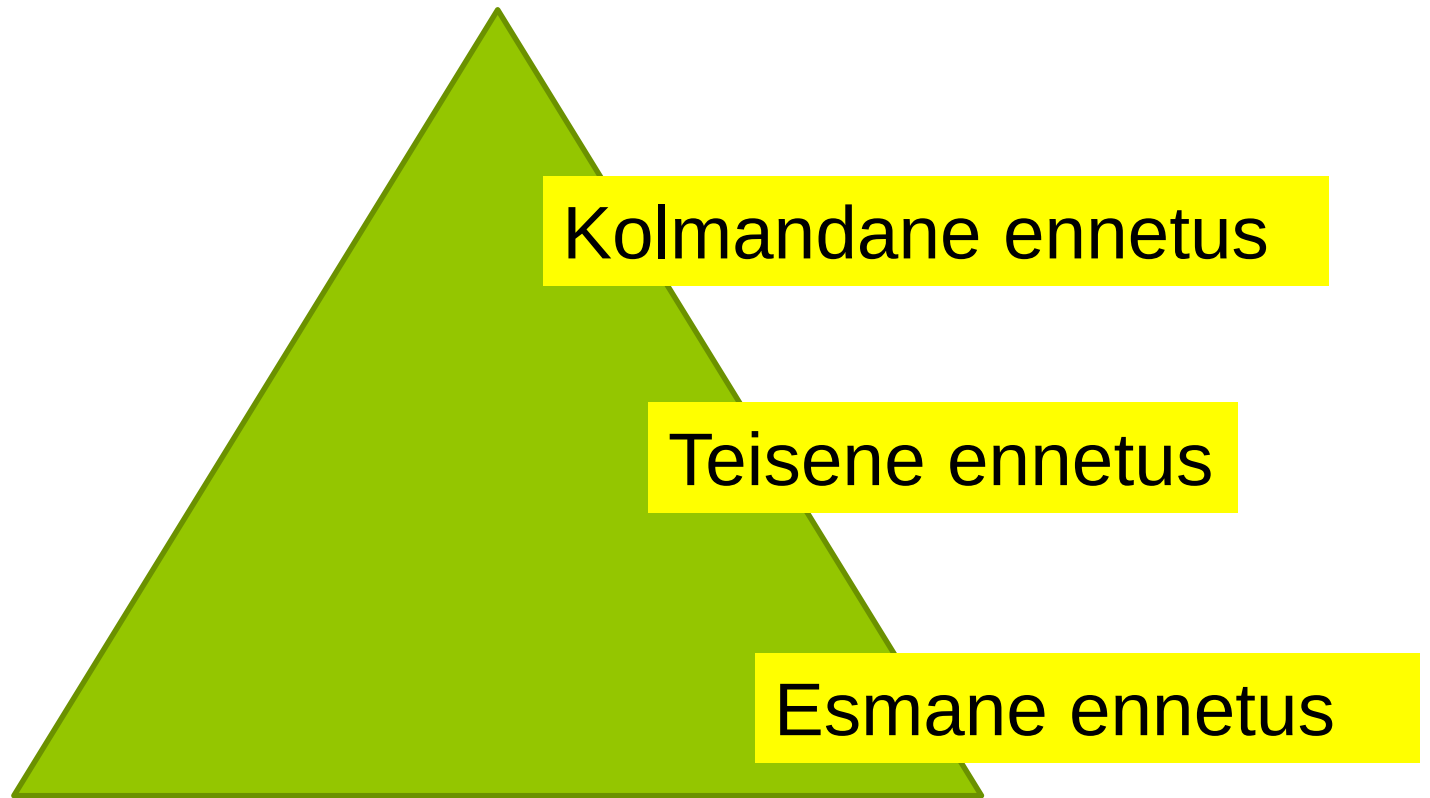

Figure 3.4 Heinrich's accidents/incidents ratios

Kutsehaiguste süsteemne ennetus

Kutsehaiguste ennetus

Esmane ennetus	Teisene ennetus
Uute töökeskkonna ohutegurite tuvastamine	Töökeskkonna tingimuste jälgimine
Vanade ohutegurite tuvastamine	
Töökeskkonna ohutegurite monitooring	
Selgita välja millised töötajad on rohkem ohutatud	Perioodiline töötajate tervisekontroll
Asenda/muuda ohtlikud ained/tööprotsessid	
Insener-tehniline kontroll ekspositsioonide vähendamiseks	
Isikukaitsevahendite kasutamine	

Tänan!

